

(Készült a Magyar Biológiai Kutatóintézetben.)

PARAZITOLÓGIAI JEGYZETEK II.

Írta: DR. JACZÓ IMRE (Budapest).

1. A tihany-környéki patakokban élő *Carinogammarus röseliinek Polymorphus minutus* (Acanth.) lárvájával való fertőzöttsége.

MANN (1941) ezen a vidéken megvizsgálta a *Carinogammarus*okban élő *Polymorphus minutus* lárvákat, de kifejletti egyedeket nem vizsgált. Dolgozatában beszámol arról, hogy az örvényesi pataokban 20 %, az aszófői, valamint a koloska völgyi pataokban 0 %, csopaki pataokban 1 %, a gyenesdiási árokban 0 % volt a fertőzöttség mértéke. Több száz közti-gazdát vizsgált magából a Balatonból is Tihany és Csopak között, de sohasem talált fertőzöttet közöttük. Majd ezt írja: „Diese wechselnde Befunde sind schwer zu erklären und umso merkwürdiger, als es an den Fundstellen des *Carinogammarus* besonders bei Gyenesdiás und in Balaton an Wirten für den *Polymorphus* nicht fehlt. Einer Erklärung besonders bedarf das häufige Vorkommen im Bach von Örvényes, wo wir trotz mehrfacher Untersuchungen keine Fische nachweisen konnten.“

MANN abból a már alapjában téves felfogásból kiindulva, hogy a *Polymorphus minutus* gazdaállatai a halak, tényleg nem tudhat magyarázatot adni erre a kérdésre. Az irodalom szerint azonban (pl. MEYER 1932) a *Polymorphus minutus* gazdaállatai a madarak, főleg a vad- és házi réce és lúd félék, valamint a házi és vizi tyúk. Így már bizonyára tudott volna elfogadható magyarázatot találni a különböző mértékű fertőzöttségre.

Magam is végeztem hasonló vizsgálatot a Tihany környékén oly nagy számban levő patakokban és ereken élő *Carinogammarus*oknak a fenti *Acanthocephala* lárvával való fertőzöttségéről.

A Balaton északkeleti medencéjébe ömlő patakokat, — a Balatonalmádi-fürdőtől Füzfőfürdőig terjedő területen beömlők, valamint a Sió kivételével —, mind felkerestem. Vizsgáltam ezeken kívül a kőröshegyi és balatonföldvári halastavakat tápláló patakokat, valamint a balatonudvarii kicsiny erecskét, a balatonudvarii patakot és a Pécsely patakot is, mely Örvényesnél ömlik a Balatonba.

A vizsgált patakok között volt több olyan, melyben nem fordult elő *Carinogammarus*, volt olyan is, melyben volt ugyan *Carinogammarus*, de azok nem voltak *Polymorphussal* fertőzve, végül voltak olyanok, melyekben fertőzött *Carinogammarus*okat találtam. A vizsgálataim eredményéről röviden az egyes patakokat sorba véve, a következőkben számolhatok be.

1. Balatonudvari községtől kissé nyugatra, az itt vezető műút 57. km.-köve és a Balaton között van egy betonnal foglalt forrás, melyből egy kicsiny ér indul ki. Itt találtam *Carinogammarus röseli*-ket, melyeknek 2,1%-a fertőzve volt a *Polymorphus minutus* lárvájával (1942. IX. 15.)

2. Balatonudvari község keleti szélén átfolyó patak. Itt, bár *Carinogammarus*okat találtam, de az átvizsgált 212 egyed közül egy sem volt fertőzve. (1942. IX. 15.)

3. Pécsely patak. (MANN-nál Örvényesi patak). Az itt előforduló *Carinogammarus*ok 5,5 %-a volt fertőzve. (1942. IX. 15.)

4. Aszófői patak. A faluban a fertőzöttség mértékét 22,0%-nak, a falu és a Balaton közötti réten átfolyó részében pedig 8,5%-nak találtam. (1942. IX. 22.) A magasabb fertőzöttséget a faluban annak tulajdonítom, hogy az ott nagy számmal tenyésző házi libákból és kacsákból kikerülő érett peték fertőzik nagyobb mértékben a *Carinogammarus*okat.

5. Patak a balatonfüredi új hajógyár mellett (Aszófő és Balatonfüred között.) Itt 2,7 %-os fertőzöttséget találtam. Az itt gyűjtött 72 *Carinogammarus röseli* egyed között találtam egyetlen egy pirosszeműt, melyet további vizsgálatokra DR. WOLSKY SÁNDORNak adtam át. (1942. IX. 22.)

6. Kicsiny ér, mely a balatonfüredi ú. n. Fenékfürdőhöz vezető út mentén fut le. Itt *Carinogammarus*t nem találtam. (1942. IX. 22.)

7. Patak, mely Balatonfüred község derítőberendezése mellett fut a Balatonba. *Carinogammarus*ok ugyan voltak, de fertőzöttet közöttük nem találtam. (1942. IX. 22.)

8. Balatonfüred fürdőtelepének Ny-i szélén a szerpentin út mellett futó kicsiny ér. Itt csak *Asellus aquaticus*t találtam. (1942. IX. 22.)

9. Balatonarácsi patak (Koloska patak.) Itt a fertőzöttség mértéke 10,0%.

10. Kicsiny ér Balatonarács és Csopak között. Fertőzött *Carinogammarus* nem találtam. (1942. IX. 22.)

11. Csopaki patak, a vasúti állomás melletti mesterséges vízesés alatt. 397 vizsgált egyedből 14, vagyis 3,2 % volt fertőzve. (1942. IX. 22.)

12. Lovasi patak. A fertőzöttséget 1,6 %-nak találtam. (1942. IX. 26.)

13. Alsóörsi patak, az országút és a Balatonba való beömlés között. A fertőzöttség mértéke itt 5,5 % volt. (1942. IX. 26.)

14. Sóstó kifolyó árka (Siófoktól keletre.) Itt *Carinogammarus*t nem találtam. (1942. IX. 14.)

15. Ujpusztai folyó Balatonszéplak mellett. Nem találtam *Carinogammarus*t. (1942. IX. 14.)

16. Tóközi patak Balatonzamárdi községnél. Csak *Asellus aquaticus*t találtam. (1942. IX. 14.)

17. Kőröshegyi patak, a kőröshegyi halastó feletti szakaszán. Ez a patak elég gyorsfolyású, így a Carinogammarusoknak alkalmas élőhely. Az itt gyűjtött Carinogammarusok 30,0 %-a fertőzve volt a *Polymorphus minutus* lárvájával. (1942. IX. 17.)

2. A Csopaki patak pisztrángjainak Acanthocephalái.

Ezekről MANN (1941) dolgozatában a következőket írja: „Daß die im Bach von Csopak sich findenden Forellen mit *Pomphorhynchus* infiziert waren, konnte ich durch einige Untersuchungen feststellen. So fanden sich bei einer Bachforelle 10. Stck. im Darm, bei einer Regenbogenforelle 5 ausgewachsene Kratzer, bei einer weiteren Regenbogenforelle sogar 17 Exemplare. Bei allen drei Tieren hatte die Infektion eine deutliche Entzündung des Darmes hervorgerufen.“

Mivel alkalmam volt úgy 1940 XI. 5-én, mint 1942. IX. 26-án Csopakon szivárványos pisztrángból ilyen élősködőket gyűjtenem, megvizsgálhattam azokat. Készítményeimet átvizsgálva megállapítottam, hogy a szivárványos pisztrángok úgy 1940, mint 1942 évben nem *Pomphorhynchus*-sal, hanem *Neoechinorhynchus rutili* (MÜLLER)-rel vannak fertőzve. A talált *Neoechinorhynchus* példányok teljesen megegyeznek MEYER (1932) monográfiájában található leírással úgy a nagyság, mint a horgok száma, azok elhelyezkedése, valamint a bőrben levő magvak száma és azok elhelyezkedése tekintetében.

A *Neoechinorhynchus rutili* (MÜLLER) faj hazánk faunájára nézve új.

(Aus dem Ungarischen Biologischen Forschungsinstitut Tihany.)

PARASITOLOGISCHE NOTIZEN II.

Von IMRE JACZÓ (Budapest.)

1. Über die Infizierung der in den Bächen der Umgebung von Tihany lebenden Carinogammarus röselli mit Polymorphus minutus Gze. (Acanth.)-Larven.

Für die verschiedene *Polymorphus*-Infektion von *Carinogammarus* aus den Bächen der Umgebung von Tihany konnte MANN (1941) keine Erklärung finden, da er irrtümlicherweise annahm daß die letzten Wirtstiere von *Polymorphus* Fische wären. Wenn man aber die Tatsache in Betracht zieht, daß die Wirtstiere dieser Acanthocephala-Art nicht Fische, sondern verschiedene Wasservögel (Enten, Gänse, usw.) sind, so kann man darin die Erklärung finden.

Verfasser untersuchte 17 Bäche des Balatonsees. In 5 fand er kein *Carinogammarus*, in 3 waren sie zwar vorhanden, sie waren aber mit Acanthocephalen nicht infiziert, schliesslich fand er in 9 Bächen im Herbst 1942 eine Infektion, die von 1,6 bis 30,0 Prozent reichte.

2. Die Acanthocephalen der Forellen des Baches von Csopak.

Verfasser fand im Herbst 1940 und 1942 in Regenbogenforellen aus dem Bach von Csopak die für Ungarns Parasitenfauna neue Art: *Neoechinorhynchus rutili* MÜLLER. Die Art wurde von MANN (1941) irrtümlich für *Pomphorhynchus* gehalten.

IRODALOM. — LITERATUR.

- MANN, H., (1941): Über das Vorkommen von *Polymorphus minutus* (Gze) (Acanth.) in der Umgebung von Tihany. Magyar Biol. Kut. Munk. XIII, p. 166—167.
- MEYER, A., (1952): Acanthocephala, in Bronns: Klassen und Ordnungen des Tierreichs, Bd. 4. Abt. 2, Buch 2, p. 1—132.
-